

INDOEVROPSKÝ SOUHLÁSKOVÝ SYSTÉM A JEHO VÝVOJ V PRASLOVANŠTINĚ

Vývoj slovanských jazyků:

- baltoslovanská jazyková jednotka – od zač. 2. tis. do zač. 1. tis. př. K.
- praslovanská jazyková jednotka, protoslovanský jazyk – rozpad od 2. pol. 1. tis. př. K.
- praslovanský jazyk – od 5. stol. př. K.
 - starší obd. – do 4.-5. stol.
 - mladší obd. – od 4.-5. stol. do 8. stol.
- jednotlivé slovanské jazyky: jižní, východní, západní větev – od 9.-10. stol.

- **3 řady guturál**

1. čisté veláry:

*k, *g

2. palatální veláry:

*k', *g'

3. labioveláry:

*k^w, *g^w

- **kentumové jazyky** – západoevropské
např. germánské, románské, řečtina,
východní chetitština
lat. *centum* (čteno s *k-*) = „sto“
- **satemové jazyky**
např. indické, baltské, slovanské
jazyky
sti. *sátám*, čes. *sto*

kentumové: řec. *hekaton*, gót. *hund*
satemové: sti. *s'ata*, lit. *šimtas*, stsl. *s̆bto*

kentumové: řec. *kardia*, gót. *hairto*
satemové: sti. *vis'-*, lit. *širdis*, stsl. *srbd̆bce*

kentumové: řec. *oikos*, lat. *vicus*,
gót. *weihs*
satemové: lit. *vieš-pats*, stsl. *vbsb*, čes.
veš(kerý)

Kentumové a satemové jazyky

aspirované varianty souhlásek:

bh, dh, gh, g' h, g^wh

- čes. *kosa* - „kštica“, rus. *kosa* - „cop“, pol. *kosa* - „vrkoč“, bulh. *kosa* - „vlasy“, lit. *kasa*
- čes. *honiti*, pol. *honić*, rus. *gonit'*, sch. *goniti*, sti. *hánti* - „zabíjí“, ide. **g^whon-*, **g^when-*
- čes. *beru*, lat. *fero*, řec. *fero*, sti. *bharami*, ide. **bher-*
- čes. *býti*, lat. *fui* - „byl jsem“, ide. kořen **bheu-*

Aspirované souhlásky - příklady

- **zánik souhlásek na konci slova**

př.: lit. *sunus* x stsl. *synъ*

- **3.os. sg. prez. sloves**

př.: č. *bere* x lat. *fert*

x

č. *jest*

některé hláskové změny v psl.

- **ch**

z ide. *s po samohláskách typu *i, u* a po *r, k*

např.:

lit. *viršus*, stsl. *vьrchъ*, čes. *vrch*

lit. *vetušas* (= starý), čes. *vetchý*

lit. *dausos, dausati*, stsl. *duchъ, dychati*

nové psl. souhlásky

- **Z**

vznik znělostní asimilací ze *s*

např.: č. *hní**z**do*, pův. *ni-**s**do*
(souvislost se *seděti*)

nové psl. souhlásky

p

b

t

d

s

z

(š)

k

g

(ch)

+ *r, l, m, n*

neslabičné *i, u*

raně psl. konsonantický systém: